

ZADETEK V POLNO

Nekaterim gre na živce, ko se govori o nekdanji tajni policiji Udbi. Češ da je tudi ta preteklost. A zdi se, da njeni nasledniki razpolagajo s tajnimi in na krivičen način pridobljenimi podatki, s katerimi lahko izsiljujejo tudi politike in gospodarstvenike in tako na neki način še vedno skrivito vladajo. To pa ima čisto praktične posledice. Politika, ki bi hotel izvesti gospodarske in socialne reforme, lahko izsiljuje s svojimi podatki. Podobno gospodarstvenike. Skratka, tudi zaradi preteklosti so mladi v Sloveniji brez perspektive in se izseljujejo iz domovine in posledično izumira naš narod.

OGNJIŠČE

Urednik mag. Božo Rustja

Bilten v lasti nekdanje udbovske pralne denarja /tj. Mladina/ je grobo napadel dve novinarki TV Slovenija, ki sta si drznili objaviti zgodbo o nezakonitih lobiranjih Janeza Zemljariča pri ministru za gospodarstvo Zdravku Počivavšku. Najbolj jih je pri tem zbudila navedba, da je Zemljarič stric iz ozadja in nekdanji šef Udbe, saj je bil tudi predsednik slovenskega izvršnega sveta, zgradil pa naj bi še Cankarjev dom in Klinični center. Komentator Vlado Miheľjak je ob tem celo zapisal, da ni sporno, da je Zemljarič pet let vodil SDV: »SDV je bil legalni varnostni organ republike v državi, ki ni bila demokratična, a je bila v očeh večinske javnosti vseeno legitimna.« Miheljak je popolnoma zanemaril dejstvo, da je bila nekdanja Jugoslavija nedemokratična in totalitarna država, njena tajna policija Udba /SDV pa je bila po ugotovitvah vrhovnega sodišča zločinska organizacija in je po ugotovitvah ustavnega sodišča hudo kršila človekove pravice in temeljne svoboščine.

REPORTER

Komentator Igor Kršinar

Da bi se lahko osamosvojili in se učinkovito zoperstavili Miloševiću, smo v Sloveniji potrebovali t. i. enotnost, kar je pomenilo koncesije komunistom. Sožitje (kohabitacija) s komunisti, ki je bilo potrebno za osamosvojitve, je zavrlo demokratične reforme. To, da danes Zemljarič svetuje slovenski vladi, je eno od slovenskih čudaštev, ki ovira normalno (gospodarsko) življenje.

PORTAL PLUS

Publicist dr. Dimitrij Rupel

Slovenska pomlad ali demokratične stranke so svoj koncept tranzicije lahko uveljavile le v manjši meri. Prevladala je tranzicija komunistične kontinuitete. Taka tranzicija Slovenijo vodi v permanentno multiplo krizo: gospodarsko, človeških virov in družbeno.

ČASNIK.SI

Dr. Andrej Umek, predsednik sveta Inštituta dr. Antona Korošca

Nemir številke '41

Socialni teden: predstavitev zbornika Slovenija 2041

Ob 25-letnici slovenske države se je v založbi Družina porodila zamisel o zborniku, ki bi prinesel prispevke o viziji razvoja slovenske države v naslednjih 25 letih. Od tod tudi naslov zbornika *Slovenija 2041*, ki je pod uredniško taktirko zgodovinarja in publicista dr. Aleša Mavra nedavno ugledal luč sveta. Že ob »rojstvu« pobude za zbornik pa se je spletla povezava z vodstvom Socialne akademije kot skrbnice *socialnega tedna*, ki je letos prav tako naravnana na razmislek o slovenski državi, in iz te »sinergije« je nastal vodni dogodek *socialnega tedna 2016*: predstavitev zbornika *Slovenija 2041*, ki je v četrtek, 22. septembra, ponudila tehtne nastope nekaterih njegovih avtoric in avtorjev.

SMISELN POGOVOR O PRETEKLOSTI

A dajmo najprej besedo njegovemu uredniku **dr. Alešu Mavru**. Za zbornik je dejal, da uresničuje tri zastavljene cilje: v njem vsaka na svoj način spregovorijo vse tri Slovenije – matična, zamejska in izseljenska; uspelo jim je pritegniti mladi rod in mu dati besedo, ki je drugje praviloma nima; zbornik je razprl široko paleto različnih pogledov na Slovenijo *včeraj, danes in jutri*, zato »imamo v njem tako razmisleke o globinah našega bivanja kot posameznikov in kot skupnosti, pristne vrstice leposlovja, temeljite razmisleke o preteklosti in lep, spodbuden pogled v prihodnost«.

Izkazalo pa se je še nekaj: »Iz zbornika je jasno razvidno, da imamo veliko potencialov, da je v naši deželi veliko lepega, da nikakor ni vse tako slabo, kot bi sodili po našem vsakdanjem jamranju, da pa vendarle teh potencialov ne bomo mogli uresničiti v polnosti, če se ne bomo v kratkem smiselno pogovorili in dogovorili o preteklosti.«

ZAKAJ SE TEŽKO POISTOVETIMO Z LASTNO DRŽAVO?

Urednikovi umestitvi zbornika v širši okvir razmisleka o srebrni slovenski državi so sledile predstavitev nekaterih prispevkov. Literarni in umetnostni zgodovinar **dr. Luka Vidmar** se je ozrl na zgodovinski proces oblikovanja slovenstva in njegovega razmerja do državnosti. Pogled v preteklost pokaže, da Slovenci spadamo med tiste evropske narode, ki svoje substance niso mogli zanesljivo opreti na državnost ali na kontinuiteto državnosti, temveč sta to omogočili predvsem jezikovna in slovstvena kontinuiteta. Prav v tem razvoju, v katerem državnost vse do leta 1991 ni imela najpomembnejše vloge, pa moramo iskati vsaj del odgovora na zgoče vprašanje sedanjosti: Zakaj se Slovenci tako težko poistovetimo z lastno državo, kar se danes npr. kaže v šibki navzočnosti nacionalnih simbolov, nezaupanju in izogibanju odgovornosti v odnosu do države, slabem ravnanju z zgodovinsko in kulturno dediščino, pa tudi v nekritično negativnem vrednotenju osamosvojitve?

Uršulinka **s. Marjeta Pija Cevc** je poiskala tri semena, ki bi lahko v na-

Avtorji in sodelavci zbornika *Slovenija 2041*: s. Marjeta Pija Cevc, urednik dr. Aleš Maver, dr. Žiga Turk, dr. Dejan Valentinčič, Matej Cepin, dr. Tadej Rifel, Urška Makovec, pobudnik zbornika in direktor založbe Družina Tone Rode in dr. Luka Vidmar. Foto: Tatjana Splichal

slednjih 25 letih vzkli in se razrasla v čim več Slovenije: videti priloznosti tam, kjer se nam na prvi pogled zdi, da jih ni; odkriti kontemplativni pogled, ki omogoča razločevanje, da ne bi hodili (tudi) v prihodnosti za nečim, kar je samo na videz dobro; da bi si upali biti prijatelji s tistimi, ki so bili morda generacijo ali dve nazaj naši nasprotniki, morda celo sovražniki. Če bi ta semena res obrodila sad, bi se gotovo uresničila njena želja: za Slovenijo leta 2041 si namreč želi, »da bi imela polnost življenja«.

HROMEČE OLEPŠEVANJE PRETEKLOSTI

Dr. Žiga Turk, profesor, računalničar, kolumnist, nekdanji politik, je ob povabilu k sodelovanju pri zborniku, ki naj bi odpiral vizije za naslednjih 25 let, sprva razmišljal v drugačni smeri, a ga je naslov projekta *Slovenija 2041*, hotel ali ne, soočil s težo številke '41: torej številke, ki je v letnici začetka druge svetovne vojne in revolucije na Slovenskem, ki se skriva v številu žrtev (941), ki jih je povzročila revolucija do ustanovitve prve vaše straže ... Zakaj številka '41 zbujata nemir? Po prepričanju dr. Turka zato, ker se v narodu ni ustalilo razumevanje preteklosti, ki »stoji samo od sebe, ki ne potrebuje propagande, govorov, godbe, zastav ...« To razumevanje pa je strnjeno v oceni: Ali je bila revolucija v času, ko te napadejo zunanji sovražniki, nekaj pozitivnega oziroma vsaj razumljivega ali pa je bilo to nekaj popolnoma negativnega? Ko se bo drugi odgovor v Sloveniji »usedel«, ko bo velika večina ljudi sprejela, da revolucionarji so v hrbet v času skrajne zunanje ogroženosti ne more biti nekaj dobrega, se bo razrešilo še marsikaj drugega, je prepričan dr. Turk. Predvsem bomo nehali olepševati preteklost na račun slabše prihodnosti. Kajti prav olepševanje nesprejemljivih preteklih ravnanj nekdanjih oblastnikov še vedno kroji ustroj številnih družbenih (pod)sistemov, v katerih zato vlada negativna selekcija. Da bi to stanje spremenili, moramo odpreti te sisteme, predvsem tiste, ki so povezani s politiko in javnim sektorjem, tekmovalnosti, v kateri ne bodo na površje po zgledu psihopatskih revolucionarjev prihajali brezobzirni komolčarji, temveč tisti, ki so boljši, s svetopisemsko govoricco: »krotki«. Če bomo v naslednjih letih vzpostavili tako odprto družbo, leta

2041 številka 41 ne bo več naredila nobenega posebnega vtisa, če pa se bo odvil drugačen, že viđen scenarij, bodo stvari po Turkovih besedah ostale take, kot so.

DA BI ŽIVELI LEPŠE IN BOLJE

Osrednje zanimanje pravnik **dr. Dejana Valentinčiča** je namenjeno slovenstvu v zamejstvu in izseljenstvu. Prav želi, »da bi Slovenija zadihala z obema kriloma slovenskih pljuč«, je namenjen njegov prispevek v zborniku. A pot do tega enotnega dihanja ni prav preprosta iz več razlogov. Eden je denimo ta, da se sedanji val izseljevanja (v zadnjih petih letih je iz Slovenije odšlo 35.000 večinoma mladih izobražencev) ne vključuje v tradicionalne slovenske skupnosti v tujini. Pretekle izkušnje, da so novi prišleki tako ali drugače poživili izseljenske skupnosti in okrepili vezi z matico, se ne potrjujejo. Kot bi rekli na Koroškem: »Narazen si postajamo.« Pa vendar je tak trend mogoče obrniti. Dr. Valentinčič predlaga več ukrepov za povezovanje globalnega slovenstva, zaradi česar bi lahko živeli lepše (ob črpanju iz narodne zavesti kot naravne vrednote) in bolje (s sinergijo uresničenih talentov Slovenk in Slovencev iz celotnega sveta), ti ukrepi pa grede predvsem v smeri večjega poznavanja (mediji, šolstvo ...) zamejstva in diaspore v matični Sloveniji. Kajti »prihodnost, kakršno bo Slovenija izbrala za zamejstvo in izseljenstvo, bo prihodnost, ki jo bo izbrala zase.«

Novinarka, pravica, prevajalka **Urška Makovec** je izhajala iz spoznanj, ki se porajajo v številnih pogovorih s tujci: v Sloveniji občudujejo njene lepote, prijaznost ljudi, dobro hrano, a kmalu opozorijo na slovensko jamranje in našo lastnost, da vsako težavo zakompliciramo do onemoglosti, tako da postane prava travma. Okrepiti prvo in zmanjšati drugo je ena od poti v drugačno prihodnost, to pa je mogoče z zavestnim občutkom hvaležnosti za lastno državo, ki jo upravičeno lahko razumemo kot čudež; z udejanjanjem v resnici utemeljene svobode, ki krepit ustvarjalnost, odprto za dobre rešitve iz sveta; z okrepljeno odgovornostjo, ki te ustvarjalnosti ne omejuje na lastne koristi, temveč jo postavlja v okvir skupnega dobrega. ■

BOGOMIR ŠTEFANIČ

NA PREPIHU

STANE GRANDA

Slovenija – država oligarhije?

Oligarhija je skupina ljudi, ki ima oblast v državi in jo podreja svojemu bogatstvu.

Kapitalizem, eden izmed ciljev osamosvojitve, je najuspešnejši družbenoekonomski sistem. Ni brez napak in nevarnosti. Pomembno je, da v ospredju ostane človek, da je ta najvišja vrednota, da mu mora kapital služiti, ne vladati. To je danes v bistvu najbolj sporno v svetu in sveti oče Francišek bije plat zvona. Številni, tudi kristjani, celo stranka, ki se razglašajo za krščansko, tega ne razumejo.

V Sloveniji imamo tri vrste kapitalistov. Eni so uspeli z delom in kapitalom. So prvi privatniki, ki so do delavcev praviloma pošteni in odgovorni. Druga skupina je olastnila nekdanja državna podjetja in sedaj nastopajo kot privatni delodajalci. Tudi med njimi so poštenjaki, vendar so v manjšini. Večinsko podjetja izčrpavajo in pošiljajo v stečaj. Tretja skupina so »delodajalci« državnih podjetij, katerih namen je na različne načine polniti denarnice vladajočih. Prav zaradi teh zlorab, ne ekonomske

DAVČNO VPRAŠANJE JE ENO NAJTEŽJIH IN BOLJ KOT EKONOMIJI MORA SLEDITI PRAVIČNOSTI.

in družbene nujnosti, jih je treba privatizirati. Za pokvarjeni del druge in tretje skupine je značilno, da delavce izkoriščajo in pehajo v revščino. Zaradi njih je bila določena minimalna plača, ki mora biti izjema, ne pravilo. Za te direktorje je značilno, da tožijo zaradi višine delavskih plač in pogojev odpuščanja.

Zaradi gospodarske krize, ki že dolgo traja – v resnici je moralna –, zahtevajo pomoč države. Davčno vprašanje je eno najtežjih in bolj kot ekonomiji mora slediti pravičnosti. Bogatejši mora več prispevati za državo.

Z »malo davčno reformo«, ki jo vsiljuje, se vlada iz nas norčuje. Vse življenje sem prebil med znanstveniki in strokovnjaki in trdim, da so njihov cilj pogoji dela in ne plače. Da bodo z davčno reformo razbremenili njihove plače, lažejo, kot »pes teče«. »Razbremenitev« resničnim strokovnjakom zaradi prenizkih plač nič ne prinaša. Uživali jo bodo tisti, ki jih nastavljajo v državna podjetja na vodilna mesta. Slovenija postaja oligarhična, ne socialna država, kot terja ustava.